תְּפִלָּה. * [1]**וּמֵיהוּ אִם בְּאֶרֶץ אַחַת בֵּלָּה * הַצְּרִיכִים מָטָר בֵּימוֹת הַחַמָּה * טָעָה בָּהּ יָחִיד * וְשָׁאַל מָטָר בִּבְרָכַת הַשָּׁנִים,** (אִם רוֹצֶה) (י) **חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל בְּתוֹרַת נְדָבָה בְּלֹא שְׁאֵלָה בִּבְרָכַת הַשָּׁנִים,** (אֲבָל אֵינוֹ מְחֻיָּב לַחֲזֹר (ו) **[ז] (יא)** כְּלָל) (בית יוסף (ד"ה ומ"ש ואפילו) בשם מהר"י אבוהב. (והרמב"ן) [והרמב"ם] (נפילות אפיים ותחנונים פ"ט מ"ג) והר"ן (תענית כ ד"ה ומיהו): **ג** * [2]**אִם שָׁאַל (יב)** מָטָר (יג) **בֵּימוֹת הַחַמָּה, (יד)** מַחֲזִירִין (ו) **[ז] אוֹתוֹ:** סבירי להו כהרא"ש (בשיטה מקובצת ב"ב ד סי' י):

ו בית יוסף (ד"ה ומ"ש אבל).
ז תענית ג' (ע"ב).

בְּאֵר הַיטֵב

גְּשָׁמִים כָּלָל שֶׁלֹּא בִּזְמַן שְׁתֵּקְנוּ חַז"ל אֲפִלּוּ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אֶלָּא מִרְצִין לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּתַעֲנִית וּסְלִיחוֹת וְאוֹמְרִים פְּסוּקִים וּמְזֻמּוֹרִים שֶׁל מָטָר, אֲבָל אֵין שׁוֹאֲלִין וְתֵן טַל וּמָטָר בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, וְשָׁמְעִתְּי שֶׁשָּׁנוּ גְּדוֹלִים הוֹרוּ לִשְׁאֹל בַּצִּבּוּר וְתֵן טַל וּמָטָר בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה בְּעֵת עַצֵּירַת גְּשָׁמִים, וְנִאָסְפוּ לְעַמּוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה, וְתִלּוּ הַדָּבָר בִּדְאָרְחֵהּ קַמֵּי שְׁמַיָּא. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּבְתִשְׁבֹּצֶת הָרֹא"ש כָּלַל ד' סִימָן י' כָּתַב דְּאַף בְּשֶׁאֵין מִתְעַנִּין, מַזְכִּירִין שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת וְאוֹמְרִים פְּסוּקִים שֶׁל מָטָר, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב ט"ז עָלָיו דְּאִם יֵשׁ עֹקֶר לְקִבְלָה זוֹ נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁבִּתְפִלָּה שֶׁל שְׁלִיחַ צִבּוּר קַאֲמַר, אֲבָל כָּל יָחִיד וְיָחִיד רַשַּׁאי לְשָׁאֹל מָטָר בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה בְּלַחַשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, עַיֵּן שָׁם: (ו) **בֵּלָּה.** וְנִרְאֶה לְפִי זֶה בֶּן חוּץ לָאָרֶץ שֶׁטָּעָה וְשָׁאַל גְּשָׁמִים בְּתְפִלָּה אַחַת ד' מַרְחֶשְׁוָן תּוֹךְ שִׁשִּׁים יוֹם לַתְּקוּפָה, שֶׁאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר אֲפִלּוּ אֵין צָרִיךְ לִגְשָׁמִים. שִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ד) מַשָּׂה מֹשֶׁה (סי' קמא) הָרְדַּב"ז סִימָן נ"ח (ב' אלפים נה), וְכֵן כָּתַב עוֹלַת תָּמִיד (סק"ג). וּפֹרֵשׂ חֶדֶשׁ חוֹלֵק דְּצָרִיךְ לַחֲזֹר אִם אֵין צְרִיכִין לִגְשָׁמִים, עַיֵּן שָׁם. וְהָא דְּכָתַב בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ הַצְּרִיכִים מָטָר וְכוּ', הַיְינוּ דְּוָקָא כְּשֶׁנֶּעֱצַר הַמָּטָר אֲבָל בְּלֹא הָכֵי מַחֲזִירִין אוֹתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהַגְּשָׁמִים הַהוּא אֵינוֹ סִימָן קָלֶלָה, וְצָרִיךְ עִיּוּן, וּמִכָּל מָקוֹם בְּשָׁעַת הַקָּצִיר לְכַלֵּי עַלְמָא מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ז): **ג** (ו) **אוֹתוֹ.** עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּסָעִיף קָטָן שֶׁלִּפְנֵי זֶה אִם שָׁאַל מוּ' מַרְחֶשְׁוָן וְאֵילָךְ מַה דִּינוֹ. אִם נִמְשַׁךְ בִּתְפִלַּת שָׁבַע וְהִתְחִיל בְּאַתָּה חוֹנֵן וְסֵיֵם בִּבְרָכַת הַשָּׁנִים וְאָז

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לִשְׁאֹל מָטָר, אֵין מַחֲזִירִין, וּמַהֲרַ"י מוֹלְכוֹ (תשובות כ"י סי' קז) כָּתַב דְּמַחֲזִירִין. וְכָתַב בְּשִׁלְמֵי צִבּוּר (שם אות ט) שֶׁלְּצֹאת יְדֵי סָפֵק יַחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל בְּתוֹרַת נְדָבָה וְאֵין צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ דָּבָר: **ב** (ז) **בֵּלָּה.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וּמַהֲרַחַ"ש (בספר תורת חיים) חֵלֶק ג' סִימָן ג' הִסְכִּים לְהָרְדַּב"ז, וְכֵן כָּתְבוּ בְּשִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ד) וּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"ג) וּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ד) בְּשֵׁם זֶרַע אֶמֶת (סי' יג): **ג** (ז) **אוֹתוֹ.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְאִם הִשְׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר הַתְּפִלָּה, יְכַוֵּן דַּעְתּוֹ לְהִשָּׁלִיחַ צִבּוּר בְּכָל הַבְּרָכוֹת,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

תַּמּוּז דְּסִימַן קְלָלָה הֵם שׁוֹאֲלִין בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. כָּתַב טַ"ז (סק"ב), הָא דְּצִבּוּר מַתְאִי לְהִתְפַּלֵּל בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, הַיְינוּ כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִין בְּלַחַשׁ, אֲבָל לֹא יֹאמַר אוֹתוֹ הַשְׁלִיחַ צִבּוּר בְּקוֹל רָם אֲפִלּוּ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. (ה) וּמִנְהָגֵנוּ כְּהַיּוֹם שֶׁאוֹמֵר הַשְׁלִיחַ צִבּוּר בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אֲבָל אֵינוֹ אוֹמֵר וְתֵן טַל וּמָטָר לְחוּד כִּי אִם בְּפִסּוּקִים וּשְׁאָר לְשׁוֹנוֹת, וּכְבָר נִדְפַּס בְּסִדּוּרִים. וּבְשַׁבָּת רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְיוֹם טוֹב (ו) מַזְכִּירִין שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת וְאוֹמְרִים מִזְמוֹרֵי תְהִלִּים שֶׁל מָטָר כִּדְאִיתָא בַּסִּדּוּרִים: (י) **חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל.** מֵירֵי שֶׁסַּיִּם כָּל תְּפִלָּתוֹ וְאָז יַחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל בִּנְדָבָה מִתְּחִלַּת הַתְּפִלָּה. וְאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁסַּיִּם, לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁיַּחֲזֹר לִבִרְכַת הַשָּׁנִים וְיִתְפַּלֵּל בִּנְדָבָה, אֶלָּא יְסַיֵּם מִתְּחִלָּה כָּל תְּפִלָּתוֹ וְאַחַר כָּךְ יַחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל בְּתוֹרַת נְדָבָה [מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ח)]: **(יא) כְּלָל.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה הצריכים) דְּאִם לֹא הָיָה עֲצִירַת גְּשָׁמִים וְשָׁאַל מָטָר בִּמְדִינוֹתֵינוּ מִפָּסַח וְעַד עֲצֶרֶת, צָרִיךְ מִדִּינָא לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל בְּתוֹרַת נְדָבָה: **ג (יב) מָטָר.** בֵּין שֶׁשָּׁאַל טַל אוֹ לֹא [בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ואם שאל)]: **(יג) בֵּימוֹת הַחַמָּה.** עַיֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן י"א. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה הצריכים) דְּאִם שָׁאַל מָטָר אַחַר הֶחָג אַף קֹדֶם שִׁשִּׁים יוֹם דְּתְקוּפָה בַּמְּדִינוֹת הַצְּרִיכוֹת לְמָטָר בְּתְחִלַּת הַחֹרֶף, [ב]צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל רַק בְּתוֹרַת נְדָבָה: **(יד) מַחֲזִירִין אוֹתוֹ.** הַיְינוּ אִם עָקַר רַגְלָיו חוֹזֵר לְרֹאשׁ הַתְּפִלָּה, וְאִם לֹא עָקַר רַגְלָיו חוֹזֵר לְתְחִלַּת בִּרְכַת הַשָּׁנִים, וַאֲפִלּוּ אִם

בֵּאוּר הֲלָכָה

ב * **וּמֵיהוּ אִם וְכוּ'.** טַעַם דִּין זֶה הוּא עַל פִּי תְּשׁוּבַת הָרֹא"ש (כלל ד סי' י) שְׁתַּמָּה לָמָּה אֵין אָנוּ שׁוֹאֲלִים בְּד' חֶשְׁוָן בִּבְנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, נְהִי דַּאֲנַן בָּתַר בְּנֵי בָּבֶל הָלְכִינַן גְּרִירִינַן, הַיְינוּ בְּדִין מִן הַדִּינִים שֶׁחוֹלְקִין בְּנֵי מַעֲרָבָא עִם תַּלְמוּד בַּבְלִי אוֹ בְּנֵי חוּץ לָאָרֶץ עִם בְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן תְּלוּי זֶה בִּטְבַע הָאֲרָצוֹת, שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיוּ צְרִיכִין לְמָטָר מִיָּד בְּד' חֶשְׁוָן וְלָכֵן שׁוֹאֲלִין בְּד' חֶשְׁוָן, וּבְנֵי בָּבֶל לֹא הָיוּ צְרִיכִים לְגַשְׁמֵי עַד שִׁשִּׁים יוֹם אַחַר הַתְּקוּפָה לָכֵן לֹא הָיוּ שׁוֹאֲלִים עַד זְמַן זֶה, וְאִם כֵּן בָּאֲרָצוֹת שֶׁצְּרִיכִין לְגַשְׁמֵי בְּחֶשְׁוָן הָיָה רָאוּי שֶׁיְּהֵא זֶה בִּבְנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לִשְׁאֹל בְּד' חֶשְׁוָן, וְכֵן אִם מִנְהַג הָאֲרָצוֹת שֶׁצְּרִיכִין לְמָטָר גַּם בֵּימוֹת הַחַמָּה [וּכְמוֹ אֶרֶץ אַשְׁכְּנַז שֶׁזְּכַר שָׁם הָרֹא"ש שֶׁצְּרִיכָה לְמָטָר גַּם מִימֵי הַפֶּסַח עַד עֲצֶרֶת] כָּל דִּינָם בִּתְפִלָּה כְּמוֹ בִּימֵי הַחֹרֶף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכָתַב הָרֹא"ש שֶׁלֹּא נִתְקַבְּלוּ דְּבָרָיו לְפָנֵי חַכְמֵי דּוֹרוֹ. וְעַל פִּי זֶה כָּתַב הָרַב בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש אבל), נְהִי דְּלַכַּתְּחִלָּה לֹא קַיְּמָא לַן כְּוָותֵיהּ כֵּיוָן שֶׁנִּתְפַּשֵּׁט בְּתִפּוּצוֹת יִשְׂרָאֵל דְּלֹא כְוָותֵיהּ, מִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אִם יָחִיד טָעָה וְהִזְכִּיר בְּזִמַּן וְכוּ', אֵין חַיָּב לַחֲזֹר לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא בְּתוֹרַת נְדָבָה, וְכֵן דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. **וּמַה שֶּׁכָּתַב אִם בְּאֶרֶץ וְכוּ', פָּרוּשׁ לְאַפּוּקֵי אִם אֵינוֹ עֲיָרוֹת צְרִיכִין לְמָטָר, כָּל שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם שֵׁם אֶרֶץ כֵּיחִידִים דְּמֵי** אֲפִלּוּ לְדִבְרֵי הָרֹא"ש, כֵּן מוֹכֵחַ בִּתְשׁוּבַת הָרֹא"ש וְהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש מ"ב), **וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אִם שָׁאַל מָטָר בִּבְרָכַת הַשָּׁנִים חוֹזֵר.** וּלְעֵלָּא עַל הַפְּרִי חָדָשׁ שֶׁפָּסַק דִּעֵיר אַחַת הַצְּרִיכָה מָטָר גַּם כֵּן בְּדִיעֲבַד שָׁם הַגִּפְרָא בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה הַיְינוּ רַק לְעִנְיַן לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּדִיעֲבַד אֲפִלּוּ בִּבְרָכַת הַשָּׁנִים, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

* **הַצְּרִיכִים מָטָר. מְשֻׁמָּע קְצָת מִלְּשׁוֹן זֶה דְּדַוְקָא כְּשֶׁנֶּעֱצַר הַמָּטָר, אֲבָל בְּלֹא הָכִי מַחֲזִירִין אוֹתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהַגְּשָׁמִים בְּמָקוֹם הַהוּא אֵינוֹ סִימָן קְלָלָה. וּלְפִי מַה דְּמַשְׁמַע מִתְּשׁוּבַת הָרֹא"ש שֶׁמְּמֻנּוּ מִקּוֹר דִּין זֶה, הַמְּדִינוֹת שֶׁצְּרִיכוֹת מָטָר בֵּין פֶּסַח לַעֲצֶרֶת כְּאַשְׁכְּנַז וְכִדּוֹמֶה אֲפִלּוּ בְּסִתְמָא דִּינֵיהוּ כְּמוֹ בִּימֵי הַחֹרֶף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה דִּלְכַתְּחִלָּה לֹא קַיְּמָא לַן כְּוָותֵיהּ. עוֹד כָּתַב שָׁם דְּהוּא הַדִּין לִדִידָן בְּמִקּוֹמוֹתֵינוּ דְּאֵנוּ צְרִיכִין מָטָר בֵּין פֶּסַח לַעֲצֶרֶת דְּאִם טָעָה וְשָׁאַל אֵז מָטָר דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר, דִּכְפִי הַנִּרְאֶה כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ הַקָּרוֹבִים וְהָרְחוֹקִים הֵם צְרִיכִים לְמָטָר, וְהֵנִי לְהוּ כְּאֶרֶץ אַשְׁכְּנַז וּפְרָד"ס כְּתַב הָרֹא"ש, עַיֵּן שָׁם, וּמִדְּבָרָיו הַחֲיִים (דיני סמיכת גאולה לתפילה וכו' סעיף סה) וְחַיֵּי אָדָם (כלל כד סי"ד) מֻשְׁמָע דְּסִבְרָא לְהוּ כְּשֶׁהִיא עֲצֵירַת גְּשָׁמִים, אֲבָל בְּלֹא הָכִי חַיָּב לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל, **וְנִרְאֶה לִי דְּהוּא סְפֵיקָא דִּדִינָא, עַל כֵּן יַחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל וְיִתְנֶה אִם לֹא יָצָאתִי יְדֵי תְּפִלָּה עַד שֶׁתָּטִיף תְּהֵא לְחוֹבָה וְאִם יָצָאתִי תְּהֵא לִנְדָבָה,** וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ק"ח סָעִיף י"א (סק"ל לג), וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א בְּסִימָן זֶה וְשָׁם, דְּסִפֵּיקָא דִּדִינָא הֲרֵי כְּפָסֵק לוֹ אִם הִתְפַּלֵּל שַׁחֲבֵרוֹ סִימָן ק"ז סָעִיף א', עַיֵּן שָׁם בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"א). [א]**וְהוּא הַדִּין בְּכָל זֶה אִם טָעָה וְשָׁאַל מָטָר מוּ' מַרְחֶשְׁוָן וּלְהַלָּן בְּמְדִינוֹת שֶׁבְּחוּץ לָאָרֶץ הַצְּרִיכִין מָטָר וְיִתְפַּלֵּל וְיִתְנֶה בֵּנַ"ל,** וְהַכֹּל מֻהָכָן מֵטַעְמָא, כִּי בִּבְרִכֵי יוֹסֵף (סק"ג) וּבְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ד) דְּבְדִיעֲבַד אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל כְּהָרְדַּב"ז (סי' ב' אלפים נה), וּמְבֹאָר שָׁם בְּהָרְדַּב"ז טַעֲמוֹ דִּכְיוָן שֶׁבַּמָּקוֹם הַהוּא זְמַן גְּשָׁמִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין צִנָּה צָרִיךְ לְגַשְׁמֵי אֵין לַחֲזֹר שֶׁעַל כָּל פָּנִים אֵינוֹ סִימָן קְלָלָה, וְהוּא כִּסְבָרַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם הַנַּ"ל. וּמִדְּרָךְ הַחַיִּים (שם) וְחַיֵּי אָדָם (שם) וְעוֹד אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים מֻשְׁמָע דְּלֹא תִּפְסֹק זֶה הַסְּבָרָא לְדִינָא אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ עֲצֵירַת גְּשָׁמִים בְּהָרָיא, עַל כֵּן נִרְאֶה שֶׁיֵּצָּשֶׂה כִּדְבָרֵינוּ כַּנַּ"ל:

* **טָעָה בָּהּ יָחִיד וְכוּ'.** נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּהוּא הַדִּין אִם כָּל הַצִּבּוּר אוֹ הַשְׁלִיחַ צִבּוּר טָעוּ וְשָׁאֲלוּ טַל וּמָטָר גַּם כֵּן אֵין חַיָּב לַחֲזֹר, דְּהָא הַטַּעַם הוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב מַהֲרַ"י אַבּוּהַב דְּבָאֶמֶת נִרְאִין דִּבְרֵי הָרֹא"ש, וְיֵשׁ לִסְמֹךְ עָלָיו עַל כָּל פָּנִים לְעִנְיַן דַּיֵּעבַד, וְאִם כֵּן מַה לִּי יָחִיד אוֹ שְׁלִיחַ צִבּוּר וְצִבּוּר, וְהָאי דְּנָקַט יָחִיד לְרַבּוֹתָא אֲפִלּוּ אִם רַק יָחִיד שָׁאַל טַל וּמָטָר שֶׁלֹּא כְּמִנְהָג כָּל הַצִּבּוּר שָׁם אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁצִּבּוּר רַבִּים הוּא, וְכֵן מֻשְׁמָע בְּלִבּוּשׁ, וּלְעֵלָּא עַל הַפְּרִי מִגְּדִים (א"א סק"ד) וְהַנְּדָרָךְ הַחַיִּים (שם) שֶׁכָּתְבוּ דְּדַוְקָא יָחִיד אֲבָל שְׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר, דְּאֵין לָהֶם שׁוּם מָקוֹר לָזֶה. **וְעוֹד נִרְאֶה בְּפִשִׁיטוּת, דְּהָא דְּנָקַט יָחִיד מִשּׁוּם דְּכָאן בְּצִבּוּר אֲפִלּוּ בְּתוֹרַת נְדָבָה אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל** וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ק"ז סָעִיף ג', **אֲבָל חִיּוּבָא לֵיכָּא אֲפִלּוּ בְּצִבּוּר, וְנִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין בִּשְׁלִיחַ צִבּוּר.** גַּם בְּמַה שֶּׁכָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב סָעִיף קָטָן ב' **דְּדַוְקָא אִם טָעָה אֲבָל אִם הֵזִיד חוֹזֵר לְרֹאשׁ** וּכְדִלְעֵיל סִימָן קי"ד (ס"ו), **לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לֹא נוֹכַל לוֹמַר זֶה בְּעִנְיָנֵנוּ כְּלָל,** דְּהָא הַטַּעַם הוּא מִשּׁוּם דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ בְּדִיעֲבַד עַל הָרֹא"ש, וַהֲרֵי לְדִידֵיהּ בְּנִדְאֵי אֲפִלּוּ הֵזִיד אֵינוֹ חוֹזֵר, דְּנִסַּח הַבְּרָכָה כָּךְ הִיא:

* **וְשָׁאַל מָטָר וְכוּ'.** מֻשְׁמָע שֶׁכְּשָׁכַח לֹא טָעָה אֶלָּא הִתְנַהֵג כְּשֶׁאָר בְּנֵי אָדָם וְלֹא הִזְכִּיר, וַאֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ מַחֲזִיר מִצַּד הַדִּין לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה, דְּהָא הַטַּעַם הוּא דְּלִמָּא הֲלָכְתָא כְּהָרֹא"ש שֶׁיּוֹתֵר, וְאִם כֵּן כָּל זְמַן הַזְּכָרָה נִמְשָׁךְ שָׁם לְדִידֵיהּ כַּמְּבֹאָר בִּתְשׁוּבַת הָרֹא"ש שָׁם בְּהָרָיָא הֶחְזִירוּהוּ שׁוּרָן בָּזֶה, וְאִם כֵּן יֵשׁ לוֹ לַחֲזֹר בְּשֶׁכְּלָל שֶׁלֹּא אָמַר נַשְׁמָה, דְּהָא כָּתַב שָׁם דְּבִמְדִינוֹת כְּאֵלּוּ הַדִּין שֶׁל מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם מֻעֲצָרֶת וְאֵילָךְ כְּמוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִפֶּסַח וְאֵילָךְ. עַיֵּן שָׁם, וּמֻשְׁמָע שָׁם דְּיֶשְׁנָן לְגַמְרֵי, וְאִם כֵּן כִּי הֵיכִי דְּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִם לֹא הִזְכִּיר עַד פֶּסַח מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, הָכִי נָמֵי בָּזֶה עַד עֲצֶרֶת, וְאִם כֵּן מִמֶּה נִפְשָׁךְ אֵינוֹ יוֹצֵא בִּתְפִלָּה הַזֹּאת, וְלִכְאוֹרָה יִהְיֶה מִזֶּה רְאָיָה לְהַפְּרִי מְגַדִּים שֶׁכָּתַב בְּסִימָן קי"ד (א"א) אות ו' דְּלִדְעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּהִזָּכְרָה אֲפִלּוּ אֶרֶץ אַחַת כָּלָה הַצְּרִיכָה מָטָר אֲפִלּוּ הָכִי מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, וְלֹא סְבִירָא לֵיהּ בָּזֶה כְּלָל כְּהָרֹא"ש, וְעַיֵּן שָׁם בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ס"ד ד"ה ואפילו) מָה שֶׁכָּתַבְתִּי אוֹדוֹת זֶה. אוֹ אוּלַי דְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מַיְירֵי בָּזֶה שֶׁכָּתַב וּמִיהוּ וְכוּ' לְמִנְהָגוֹ מִנְהָג סָפוּר שְׁנוֹהֲגִין לוֹמַר טַל בֵּימוֹת הַחַמָּה וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן קי"ד סָעִיף ג', וְקִיְּמָא לַן שָׁם בְּסָעִיף ה' דְּאִם הִזְכִּיר טַל בִּמְקוֹם גֶּשֶׁם אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, אֲבָל זֶהוּ דִּיחַק קְצָת, דְּמַתְחִיל בְּתוֹרַת סָפוּר וְאַשְׁכְּנַז, וּמְסַיֵּם בַּחֲדָא:

ג * **אִם שָׁאַל מָטָר וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יד) דְּצָרִיךְ לַחֲזֹר לְתְחִלַּת בִּרְכַת הַשָּׁנִים, וְאִם לֹא הִתְחִיל רַק מִוֹתֵן בְּרָכָה וְכוּ' לֹא מִיבָּעֵי אִם נִזְכַּר בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר וַדַּאי

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ס) פְּרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"ב) **וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ו) רֹא"שׁ** (בתשובה כלל ד סי' י):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (שם) כתב: אם בארצות אלו טעה היחיד ושאל מטר מו' במרחשון ואילך אינו מחויב לחזור. **ב]** ראה בליקוטי דברי הרב לביה"ל (ד"ה הצריכים).

עוז והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן קיז קיח

ד (טו) [ח]אִם לֹא שָׁאַל מָטָר בִּימוֹת (מ) [ח] הַגְּשָׁמִים מַחֲזִירִין אוֹתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁאַל (ט) טַל, אֲבָל אִם שָׁאַל מָטָר וְלֹא טַל, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ: ה * [ט]אִם לֹא שָׁאַל מָטָר וְנִזְכַּר קֹדֶם שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ (טז) וְשׁוֹאֵל (י) [י] בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. (וְאִם הָיָה לוֹ תַּעֲנִית וְצָרִיךְ לוֹמַר עֲנֵנוּ, יֹאמַר הַשְּׁאֵלָה (יז) קֹדֶם (יח) עֲנֵנוּ) (אבודרהם (סדר שמו"ע)). וְאִם לֹא נִזְכַּר עַד אַחַר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, 'אִם לֹא עָקַר רַגְלָיו חוֹזֵר לְבִרְכַת הַשָּׁנִים, וְאִם עָקַר רַגְלָיו חוֹזֵר לְרֹאשׁ הַתְּפִלָּה. וְאִם הִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ וְאֵינוֹ רָגִיל לוֹמַר תַּחֲנוּנִים אַחַר תְּפִלָּתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא עָקַר רַגְלָיו (יח) * כַּעֲקוּרִים דָּמֵי. וְאִם נִזְכַּר (יט) אַחַר שֶׁחָתַם שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל רְצֵה, נִרְאֶה שֶׁאוֹמֵר וְתֵן טַל וּמָטָר וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר רְצֵה:

קִיחַ חֲתִימַת בְּרָכַת הַשִּׁבָּה. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ חוֹתְמִים בָּהּ (א) מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, וּמֹראשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם הַכִּפּוּרִים חוֹתְמִים (ב) הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט. הַגָּה: מִיהוּ אִם אָמַר מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט (ג) אֵין צָרִיךְ (ד) [א] לַחֲזֹר, וְלֹא אָמְרוּ שֶׁיַּחֲזֹר אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁכָּל הַשָּׁנָה אוֹמְרִים הָאֵל אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט (הרבינו יונה סוף פרק קמא דברכות (ו. ד"ה מיהו) וטור והגהות מנהגים (רפ"ב מהל' תפ"ת אות קו)), וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תקפ"ב (ס"ק):

א בְּרָכוֹת י"ב (ע"ב).

ח בְּרָכוֹת ל"ג (ע"א), תַּעֲנִית שָׁם.
ט שָׁם (ברכות כט).
י טור בְּשֵׁם הָרַמְב"ם בְּפֶרֶק י', מַהֲלָכוֹת תְּפִלָּה (ה"ט) וּבְרֹאשׁ (ברכות פ"ד סי' יד).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קי"ד (סק"י) בְּשֵׁם שְׁלֹמֵי צִבּוּר (משפטי ברכות העמידה ברכה ב אות ד) מַה שְּׁכָתְבְנוּ שָׁם: ד [ח] הַגְּשָׁמִים. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּטוּר (סי' קיד) בְּשֵׁם רַאֲבִי"ה (סי' תתמו) וּבַלְבוּשׁ (סי' קיד סי"ט). וְעַיֵּן בְּשֹׁלְמֵי צִבּוּר (משפטי ברכות העמידה ברכה ט אות ב) שֶׁכָּתַבְתִּי דָּוִד (סי' מח) וּמִאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ט) סְבִירָא לְהוּ דְּלֹא יִשְׁאַל שָׁם, וְיַמְתִּין עַד שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְיִשְׁאַל שָׁם, וְהוּא הַסְּכִים שֶׁיִּשְׁאַל קֹדֶם תְּקִיעַ וּמִשָּׁמַע דִּגְּם הַבְּרָכִי יוֹסֵף (סק"ט) סְבִירָא לֵיהּ הָכִי, וְעַיֵּן שָׁם סִימָן קי"ד, וְכֵן הַסְּכִים בְּשוּ"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה מַהֲדוּרָא תִּנְיָנָא סִימָן ט', וְכָתַב שֶׁהַטַּ"ז (סי' קיד ס"ק יב) אֵינוֹ חוֹלֵק כִּי אִם עַל פְּרוּשׁ הַלְּבוּשׁ, אֲבָל לְדִינָא הַכֹּל מוֹדִים דְּיֵשׁ לְשַׁאֵל קֹדֶם תְּקִיעַ, עַיֵּן שָׁם: ה [י] בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְכָתַב בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ט) בְּשֵׁם מַהֲרַ"י מוּלְכּוֹ (בתשובה כת"י סי' קלו), שֶׁאִם נִזְכַּר בְּאֶמְצַע תְּקִיעָה אַחֲרָת, אוֹמֵר בְּרָכָה אַחֶרֶת, אוֹמֵר בְּדִרְכּוֹ עַד שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְיִשְׁאַל שָׁם, וְלֹא אָמְרִינַן שֶׁיִּפְסִיק וְיַחְזֹר לְתַחִלַּת בְּרָךְ עָלֵינוּ וְיִשְׁאַל מִשּׁוּם שֶׁאָמַר תְּפִלָּה בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְיִצְטָרֵךְ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ, דְּאֵין מַן הָרָאוּי שֶׁיֹּאמַר בְּרָכוֹת לְכַתְּלָה מִפְּנֵי הַפְּסָק, עַיֵּן שָׁם:

א [א] לַחֲזֹר. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּבְשֵׁם הָרַמַ"ע בְּאֶלְפָּסֵי זוֹטָא (ברכות פ"א על המשנה ב"ש אומרים) כָּתַב בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סי' תקפב ס"ק כ) שֶׁאִם בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה חָתַם הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט חוֹזֵר, אַף בְּתִפְאֶרֶת שְׁמוּאֵל בְּהִגָּהוֹת הָרֹאשׁ (ברכות פ"א אות ס) כָּתַב דְּאֵינוֹ חוֹזֵר, וּבְכַפֶּר מַשָּׂה יְהוּדָה (סי' תקפב סק"א) כָּתַב שֶׁכֵּן הִסְכִּימוּ רֹב הָאַחֲרוֹנִים. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּבֵאוּר הַיֵּטֵב דִּלְפִי טַעַם הַט"ז גַּם בָּזֶה יֵשׁ

בֵּאוּר הֲלָכָה

יְצָא בִּדִיעֲבַד. אֲבָל אִם אָמְרוּ אִם לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר הַתְחִיל וְתֵן בְּרָכָה וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ וְכוּ' וְסִיֵּם הַבְּרָכָה, יְצָא בִּדִיעֲבַד [חַיֵּי אָדָם (כלל כד סי"ד) עַיֵּן שָׁם בְּנִשְׁמַת אָדָם (סק"א)]:

ה * אִם לֹא שָׁאַל מָטָר וְכוּ'. לְכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין אִם חָסַר בְּשִׁאַר בְּרָכָה דָּבָר שֶׁהוּא מֵעִקַּר הַבְּרָכָה [כְּגוֹן שֶׁחִסֵּר עִנְיַן קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת בִּבְרָכַת תְּקַע בְּשׁוֹפָר שֶׁנִּקְרֵאת בְּמִגְלָה דֵּךְ (י"ז) (ע"ב) עַל שֵׁם זֶה, עַיֵּן שָׁם], גַּם כֵּן יָכוֹל לְהַשְׁלִים בִּבְרָכַת שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, וּרְאִיָּה מִתּוֹסְפוֹת בְּרָכוֹת כ"ט עַמּוּד א' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל מִפְּנֵי וְכוּ' דְּלֹא מָצְטוּ רַק דָּבָר שֶׁהוּא מַעֲנְיַן שֶׁבַּח בְּגוֹן הַזְכָּרָה וְהַבְדָּלָה וּשְׁאָר שִׁבְחִים שֶׁאֵינָם עִנְיַן תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה, וְגַם אִפְלוּ בְּהַבְדָּלָה גּוּפָא פָּסַק הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן רצ"ד סְעִיף קָטָן ג' דְּאִם יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ כּוֹס לְהַבְדִּיל וְשָׁכַח לוֹמַר הַבְדָּלָה בְּחוֹנֵן הַדַּעַת יֹאמְרֶנָּה בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לַחֲזֹר, אִם כֵּן הוּא הַדִּין בָּזֶה. וּמַה דְּאִיתָא בְּסִימָן קי"ט סְעִיף ג' דְּאִם טָעָה בִּבְרָכָה אַחַת מֵאֶמְצָעִיוֹת שֶׁחוֹזֵר לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה, אִפְשָׁר דְּהָתָם אֵירְעִי שֶׁנִּזְכַּר אַחַר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, וְתַדַּע דַּהֲלֹא בִּדְבָרָיו שָׁם כְּלָל גַּם כֵּן אִם טָעָה וְשָׁכַח לוֹמַר טַל וּמָטָר בְּבִרְכַת הַשָּׁנִים, וּבָזֶה בְּוַדַּאי אֵין לוֹ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה אֶלָּא שׁוֹאֵל בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אֶלָּא וַדַּאי דִּלְעִנְיַן טַל וּמָטָר לֹא יָצָיר דִּין הַמְחַבֵּר רַק אִם נִזְכַּר אַחַר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אִם כֵּן אִפְשָׁר דְּהוּא הַדִּין בָּזֶה, וּמַה שֶּׁלֹּא בָּאַר הַמְחַבֵּר שָׁם זֶה בְּפֵרוּשׁ, מִשּׁוּם דְּרָצָה שָׁם לְכלל דִּינוֹ גַּם לְעִנְיַן דְּלָג, וּבִדְלָג אֵין שׁוּם נְפָקָא מִינָּהּ בֵּין נִזְכַּר קֹדֶם שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה אוֹ אַחַר כָּךְ, דְּאֵין רָשַׁאי לְכלל בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, וְאַף שֶׁהַפְּרִי חָדָשׁ (סי' קיט ס"ג) מֵיקַל גַּם בָּזֶה, כְּבָר הִשִּׂיגוּ חַיֵּי אָדָם (כלל כד ס"כ), גַּם עִנְיַן טָעוּת כּוֹלֵל אִם הוֹסִיף אֵיזֶה דָּבָר שֶׁהוּא מְקַלְקֵל אֶת הַבְּרָכָה כְּגוֹן שֶׁאָמַר טַל וּמָטָר בִּימוֹת הַחַמָּה וּכְהַאי גַּוְנָא, דְּבָזֶה בְּוַדַּאי אֵין לוֹ שׁוּם תִּקּוּן בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אֲבָל לְעִנְיַן חִסָּרוֹן אֶפְשָׁר דְּיוֹכִל לְהַשְׁלִימוֹ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה כְּגוֹ"ל. וְדַע, דִּלְדַעַת הַגְּרַ"א לְעֵיל בְּסִימָן נ"ט סְעִיף (א') [ב'] דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּהָעֶקֶר תְּלוּי בַּחֲתִימָה, יָצָא וַאֲפִלּוּ הַשְׁלָמָה אֵין צָרָךְ, כִּי מִיבָּעֵי לִי לְפִי דַּעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שָׁם. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בִּסְפָרִי מִגְדִּים בְּסִימָן קי"ט אוֹת (ג') [ד'] בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב דְּדַעְתּוֹ גַּם כֵּן דְּלֹא כְּהַפְּרִי חָדָשׁ הַנַּ"ל, וְגַם בְּעִנְיַן סְפֵקָתָנוּ כָּתַב דְּאִם דְּלַג אֵיזֶה תֵּבוֹת שֶׁהוּא מֵעִנְיַן הַבְּרָכָה אֵין יָכוֹל לְהַשְׁלִימוֹ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, וְטַעֲמוֹ, דְּלֹא דָּמֵי לְשֹׁאֵלָה וְהַבְדָּלָה, דְּזֶה אֵינוֹ נוֹסֵחַ קָבוּעַ תָּמִיד לָךְ תִּקּוּנוֹ לָזֶה תַּקָּנָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשִׁינּוּי אֶת הַנּוֹסַח הַקָּבוּעַ. וּמִכָּל מָקוֹם לְעִנְיוּתִי דַּעְתִּי צָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה, אַחֲרֵי דִּדַעַת הַגְּרַ"א וְעוֹד כַּמָּה מֵהָרִאשׁוֹנִים דְּהָעֶקֶר תְּלוּי בַּחֲתִימָה לְחוּד וְכוּ' שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן נ"ט בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ולא אמר), אֶפְשָׁר דִּבְזֶה יֵשׁ לְצָרֵף לָזֶה דַּעַת הַפְּרִי חָדָשׁ הַנַּ"ל דְּיֵהָיֶה יָכוֹל לְהַשְׁלִימוֹ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, כִּי גַּם הַפְּרִי מִגְדִּים לֹא הֵבִיא רְאָיָה לְסִבָּרְתּוֹ בָּזֶה:

* כַּעֲקוּרִים. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ט יח), כֵּן כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תכ"ב (סק"ב) וְכֵן פְּסָקוּ כָּל הָאַחֲרוֹנִים, וְדִלְמָא כְּחַיֵּי אָדָם (שם סט"ו) שֶׁכָּתַב דְּבָעֵינַן עֲקִירַת רַגְלָיו מִמָּש. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּנִשְׁמַת אָדָם (סק"ב) דְּהַיְינוּ שֶׁהֵבִיא הַגָּאוֹן אַבְרָהָם לֹא נִמְצָא, הוּא בְּפֶרֶק ה' דִּבְרָכוֹת אַחַר הַמִּשְׁנָה 'מוֹדִים מוֹדִים' (ה"ג), וְגַם הֶרְשֵׁב"א הֵבִיאוּ בְּחִדּוּשָׁיו בְּפֶרֶק תְּפִלַּת הַשַּׁחַר (ברכות כט: ד"ה טעה), וְכֵן מָצָאנוּ בְּעֶזְר' ה' יִתְבָּרַךְ בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה פֶּרֶק תְּפִלַּת הַשַּׁחַר (דף כ.) דִּבּוּר הַמַּתְחִיל לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּשֶׁרָגִיל לוֹמַר תַּחֲנוּנִים כו',

בַּאֵר הַיֵּטֵב

נִזְכַּר שֶׁהוּא שַׁבָּת, וְהָיָה בִּימוֹת הַחַמָּה וְשָׁאַל מָטָר, חוֹזֵר עַד שֶׁיֹּאמַר בִּרְכַת הַשָּׁנִים כְּתִקּוּנָהּ, וְאֵז יַלֵּךְ אֶצֶל שַׁבָּת. הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן צ"א: ד (ח) הַגְּשָׁמִים. וְאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל תְּקַע בְּשׁוֹפָר, אוֹמְרוֹ שָׁם כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן קי"ד סָעִיף ו': (ט) טַל. וּלְעֵיל סִימָן קי"ד לְעִנְיַן הַזְכָּרָה סָגֵי טַל, עַיֵּן ט"ז (סק"ג) הַטַּעַם: ה (י) בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. אֲבָל הַזְכָּרָה לֹא שְׁיָכָא בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, דְּשַׁבָּת הוּא: (יא) עֲנֵנוּ. דְּשֹׁאֵלָה חֲמִירָא מֵעֲנֵנוּ, דְּאִם לֹא אֲמָרָהּ מַחֲזִירִין אוֹתוֹ מֵה שֶּׁאֵין כֵּן בַּעֲנֵנוּ:

א (ו) לַחֲזֹר. (ו)כֵּן פָּסַק מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וּבֵ"ח (סי"א) וּמַשֶּׁה מִשָּׁה (סי"א) וּשְׁלָ"ה (מסכת ר"ה נר מצוה אות כה), וּלְבוּשׁ כָּתַב דְּנוֹהֲגִין לַחֲזֹר, וְט"ז (סק"ב) הָעֲלָה דְּצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהַתְפַּלֵּל שֵׁנִית בְּתוֹרַת נְדָבָה, דְּיֵשׁ חִלּוּק אֲפִלּוּ בְּנוֹסַח מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, דִּבְכָל הַשָּׁנָה אֵין הַמִּשְׁפָּט עִקַּר אֶלָּא הַצְּדָקָה, וְלָכֵן הַקְּדִימוּ לְמִשְׁפָּט, אֲבָל מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם כִּפּוּר הַמִּשְׁפָּט עִקַּר וְלָכֵן לֹא הִזְכִּירוּ צְדָקָה, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן סִימָן תקפ"ב (סק"ב). אִם בְּכָל הַשָּׁנָה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

נִזְכַּר קֹדֶם שִׁסִּים הַבְּרָכָה, יַחֲזֹר גַּם כֵּן לְתִחִלַּת בִּרְכַת הַשָּׁנִים, וְעַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד"ה אם שאל): ד (טו) אִם לֹא שָׁאַל. עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) וּבְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ח) שֶׁכָּתְבוּ, דְּאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל תְּקַע בְּשׁוֹפָר אוֹמְרוֹ שָׁם, וּבְסִימָן קי"ד בְּבֵאוּר הֲלָכָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל בְּלֹא חָתְמָה הָאֲרַכְנוּ בָּזֶה וּבְרַרְנוּ א]דְּיוֹתֵר טוֹב שֶׁיֹּאמַר בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, דְּבָזֶה יָצָא לְכָלֵי עֶלְמָא, עַתָּה מָצָאתִי בְּסֵפֶר קְצוּר שֻׁלְחָן עָרוּךְ (סי' יט ס"ו) שֶׁפָּסַק גַּם כֵּן הָכִי. וְאִם נִזְכַּר קֹדֶם שִׁסִּים בִּרְכַת הַשָּׁנִים יֹאמַר בַּמָּקוֹם שֶׁנִּזְכַּר, אַף אִם נִזְכַּר אַחַר כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת יַחֲזֹר וְיֹאמַר וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מֵעֵין חֲתִימָה סְמוּךְ לַחֲתִימָה, (ו) וְטוֹב יוֹתֵר שֶׁיַּחְתִּיל וְתֵן טַל וּמָטָר וְיִגְמֹר כְּסִדְרָן: ה (טז) וְשׁוֹאֵל בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. רְצוֹנוֹ לוֹמַר בִּבְרַכַת שְׁמַע קוֹלֵנוּ קֹדֶם כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ, שֶׁמְּתֻקָּנָת לִשְׁאֹל בָּהּ כָּל הַבַּקָּשׁוֹת וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן קי"ט (ס"א). אֲבָל הַזְכָּרַת מַשִּׁיב הָרוּחַ קַיְמָא לַן לְעֵיל בְּסִימָן קי"ד (ס"ה) דְּאִם שָׁכַח חוֹזֵר, מִשּׁוּם דְּהַזְכָּרָה שֶׁבַּח הוּא וְאֵין מְקוֹמָהּ בְּזוֹ הַבְּרָכָה שֶׁמְּתֻקָּנָת לְבַקָּשָׁה: (יז) קֹדֶם עֲנֵנוּ. דִּשְׁאֹלָה חֲמִירָה מֵעֲנֵנוּ, דְּאִם לֹא אֲמָרָהּ מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּעֲנֵנוּ: (יח) כַּעֲקוּרִים דָּמֵי. וְהוּא הַדִּין אִם רָגִיל לוֹמַר תַּחֲנוּנִים וְסִיֵּם תַּחֲנוּנָיו וְאָמַר אַחֲרֵיהֶם הַפָּסוּק יִהְיוּ לְרָצוֹן וְגוֹ', שֶׁבְּאֲמִירַת פָּסוּק זֶה עָשָׂה הֶסֵּח הַדַּעַת מִלּוֹמַר עוֹד תַּחֲנוּנִים וְנִשְׁלְמָה תְּפִלָּתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִתְחִיל עֲדַיִן עֹשֶׂה שָׁלוֹם: (יט) אַחַר שֶׁחָתַם. וְאִם נִזְכַּר אַחַר שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה', יְסַיֵּם לַמְּדָנִי חֻקֶּיךָ וְיֹאמַר וְתֵן טַל וּמָטָר וְאַחַר כָּךְ כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ וְכוּ' [בְּאוּר הֲלָכָה לְעֵיל בְּסִימָן קי"ד (ס"ו בלא חתימה)]:

א (א) מֶלֶךְ אוֹהֵב וְכוּ'. וְאִם אָמַר בְּכָל הַשָּׁנָה (ב) הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט (ג) אוֹ הָאֵל הַמִּשְׁפָּט, יָצָא: (ב) הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט. בִּשְׁנֵי הַיָּמִים"ן, (ג) וְיִזָּהֵר בָּזֶה, כִּי יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יָצָא, וּמִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אִם אָמַר מֶלֶךְ הַמִּשְׁפָּט לֹא יַחֲזֹר: (ג) אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר. עַיֵּן בְּאַחֲרוֹנִים דְּמִסְתָּבֵר דְּאִם נִזְכַּר תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר מֵעֵת אָמְרוֹ 'וּמִשְׁפָּט' אוֹמֵר הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט גַּם כֵּן, וְאִם לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר שׁוּב לֹא יֹאמַר [ב]וְאֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ד (ו) עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קי"ד סָעִיף ו' בְּבֵאוּר הֲלָכָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל בְּמָקוֹם:

א (ט) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ג) פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"א): (ג) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני סמיכת גאולה לתפילה וכו' סע"א): (ד) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (שם סע"ב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ה) כתב: אם לא שאל מטר ונזכר קודם שהתחיל תקע בשופר שואלו שם ונחשב כאילו שואלו בתוך ברכת השנים. **ב]** ובשו"ע הרב (סי' תקפב ס"ב) כתב: ויש אומרים דאם נזכר קודם שסיים תפלתו חוזר לראש ברכת השיבה, ואם נזכר לאחר שסיים תפלתו חוזר לראש התפילה וכו'. ולענין הלכה ספק ברכות להקל. ולפיכך אם נזכר קודם שסיים תפלתו אין צריך לחזור לברכת השיבה כדי שלא יברך ספק ברכה לבטלה, אבל לאחר שעקר רגליו טוב שיתפלל עוד פעם בתורת נדבה, ואינו צריך לחדש בה דבר כיון שמתפלל אותה מחמת הספק.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah